

ОТ АВТОРА НА ЧОВЕК НА ИМЕ УВЕ И БАБА ПРАЩА ПОЗДРАВИ И СЕ ИЗВИНЯВА

ФРЕДРИК БАКМАН

ВСЯКА СУТРИН
ПЪТЯТ КЪМ
ДОМА
СТАВА ВСЕ ПО-ДЪЛЪГ

ФРЕДРИК БАКМАН
ВСЯКА СУТРИН ПЪТЯТ КЪМ
ДОМА СТАВА ВСЕ ПО-ДЪЛЪГ

Превод: Любомир Гиздов

chitanka.info

Скъпи читателю,

Един от идоите ми веднъж каза: „Най-ужасното нещо на остаряването е, че вече не ми хрумват идеи“. Откакто ги чух за първи път, тези думи не ми дават покой, защото това е най-големият ми страх: въображението да ме предаде, преди да го стори тялото ми. Предполагам, че не само с мен е така. Хората сме странни създания — страхът от старостта, изглежда, е по-голям дори от страха ни от смъртта.

Това е история за спомените и за уменията да ги оставяме да си отидат. Това е любовно писмо и бавно прощаване между един мъж и неговия внук, между един баща и неговото момче.

Честно казано, не написах историята с идеята да я прочетете. Просто се опитвах да подредя собствените си мисли, а аз съм от хората, които трябва да ги видят изложени на хартия, за да ги проумеят. Те обаче се превърнаха в малък разказ за това как преодолявам постепенната загуба на най-великите умове, които познавам, как може да ти липсва някой, който все още е тук, и как искам да обясня всичко това на децата си. И сега пускам думите си да си отидат, пък каквото ще да става.

Ето я — приказката за страха и любовта, които през повечето време крачат редом, ръка за ръка. Приказка най-вече за самото време.

Докато все още разполагаме с него.

Благодаря ви, че отделихте на тази история своето.

Фредрик

В края на един живот има болница, в която някой е опънал зелена палатка наред стаята.

В нея се събужда човек. Задъхан и изплашен е, не знае къде се намира. До него седи млад мъж, който прошепва:

— Не се страхувай.

* * *

И това ако не е най-хубавата възраст, мисли си стар мъж, щом поглежда внука си. Тогава, когато едно момче е достатъчно голямо, че да разбира как работи светът, но и достатъчно младо, че да отказва да го приеме. Стъпалата на Ноа не докосват земята, когато провесва крака от ръба на пейката, но главата му достига космоса, защото още не е живял толкова дълго, че да позволи на хората да закотвят мислите му за земята. До него седи дядо му, който е нечувано, нечувано стар, разбира се. Толкова стар, че хората вече са се отказали да му натякват да се държи като възрастен. Толкова стар, че вече е твърде късно да порасне. Тази възраст също не е толкова лоша.

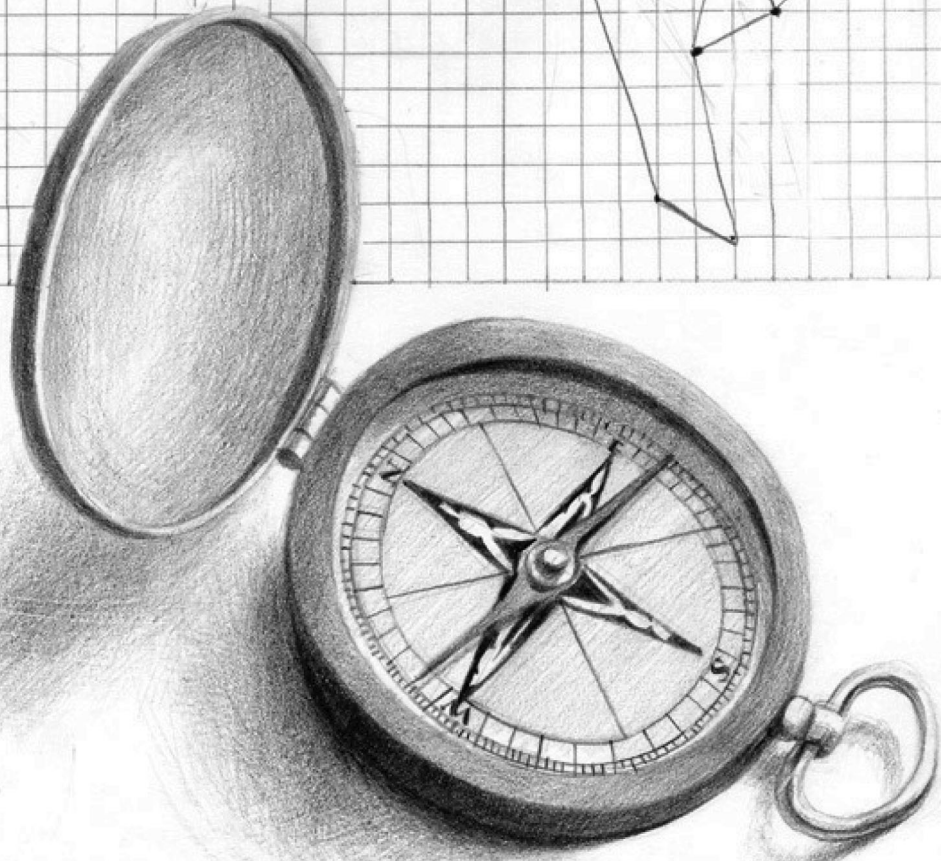
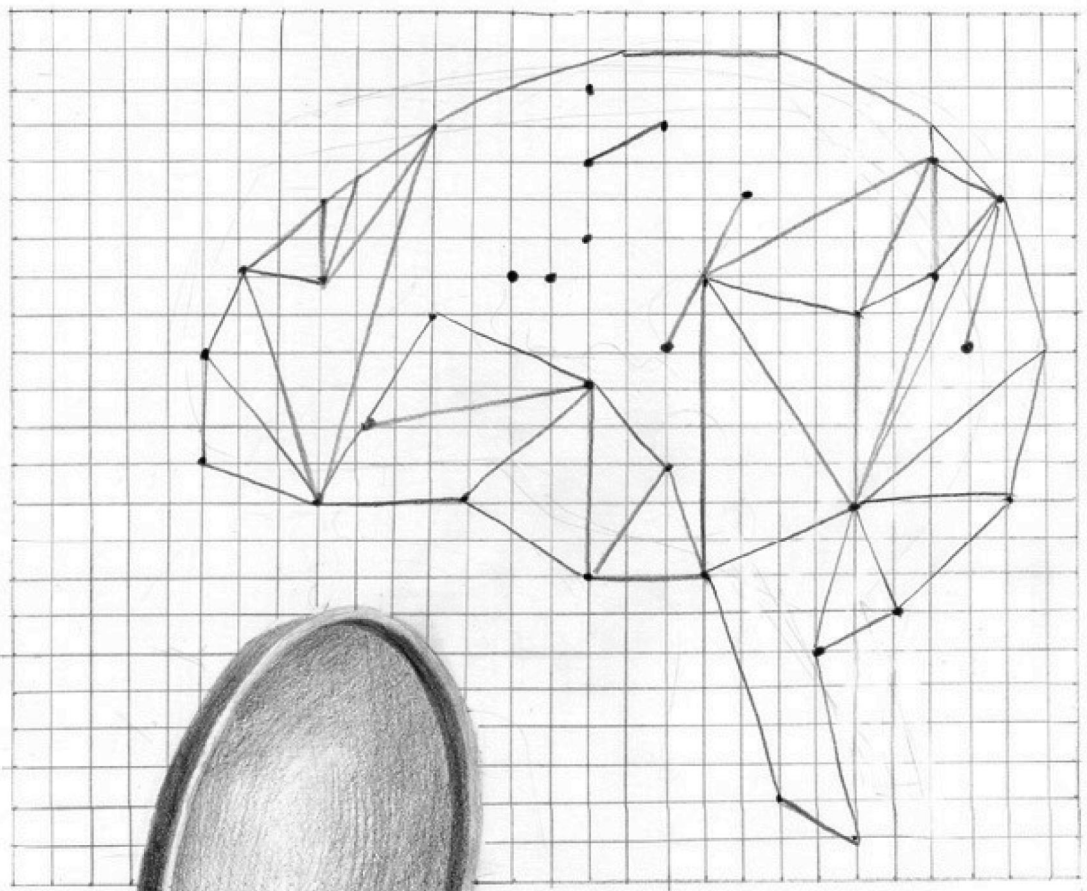
Ноа примигва тежко и сънено към изгрева отвъд площада, където се намира пейката. Не иска да признае пред дядо, че не знае къде са, защото това е тяхната игра: Ноа затваря очи, а дядо го отвежда някъде, където никога не са ходили. Понякога момчето трябва здраво, здраво да стиска очи, докато с дядо сменят четири автобуса в града. Друг път пък дядо го отвежда право в гората зад къщата до езерото. Понякога излизат с лодката и често плават толкова дълго, че Ноа заспива, а когато се отдалечат достатъчно, дядо прошепва „отвори очи“ и Ноа получава карта, компас и задачата да изчисли как да се върнат обратно. Дядо винаги е сигурен, че той ще се справи, защото има две неща, в които вярва непоклатимо: математиката и Ноа.

Когато дядо бил млад, група учени измислили как да пратят трима души на Луната. Именно математиката ги отвела дотам и обратно. Цифрите винаги помагат на човек да намери обратния път.

Но това място няма координати. Не е отбелязано на картата и оттук не минават пътища.

Ноа помни, че днес дядо го помоли да затвори очи. Помни, че се измъкнаха от дядовата къща, и знае, че отидоха до езерото, защото

познава всички шумове и песни на водата, независимо дали е с отворени очи, или не. Спомня си мокрите дъски под краката им, когато влязоха в лодката, но нищо повече. Не знае как двамата с дядо са се озовали тук, на пейка до кръгъл площад. Мястото е ново за него, но всичко тук му е познато. Сякаш някой е откраднал всички вещи, с които е израснал, и ги е наредил в нечий чужд дом. Малко по-нататък има бюро, точно като това в кабинета на дядо, с калкулатор и карирана хартия отгоре. Дядо свири някаква тъжна мелодия с уста. Спира за малко, за да прошепне:

— Площадът пак се е смалил през нощта.

После продължава да свири. Момчето го поглежда въпросително и дядо се изненадва, едва сега осъзнавайки, че е казал думите на глас.

— Извинявай, Ноаноа, забравих, че тук мислите се чуват.

Дядо винаги го нарича Ноаноа, защото харесва името на внука си два пъти повече от всички останали имена. Допира ръка до косата на момчето. Не я разрошва, просто отпуска пръстите си върху нея.

— Няма от какво да се страхуваш, Ноаноа.

Под пейката цъфтят зюмбюли. Милион мънички ръце се протягат над стеблата, за да прегърнат слънцето. Момчето ги разпознава — това са цветята на баба и миришат на Коледа. Други деца може би свързват празника с джинджифилови сладки и глог, но ако някога си имал баба, която обича растения, то твоята Коледа винаги мирише на зюмбюли. Между цветята проблясват парченца стъкло и ключове, сякаш ги е носил в буркан, но се е спънал и го е изпуснал.

— Закъде са всички ключове? — пита момчето.

— Какви ключове? — пита дядо.

Погледът на стария мъж изглежда странно стъклен. Той почуква объркано слепоочията си. Момчето отваря уста, за да каже нещо, но щом го вижда, се спира. Мълчи и прави това, което дядо му го е научил да прави, когато се изгуби: оглежда околностите и търси следи и ориентири. Пейката е обградена от дървета — дядо ги обича, защото на тях не им пука какво мислят хората. Птичи силуети литват от клоните, разпръскват се по небосвода и се отпускат уверено, носени от ветровете. Дракон, зелен и сънен, прекосява площада. В един ъгъл пък спи пингвин, върху чийто корем има малки отпечатъци от длани с цвят на шоколад. До него седи пухкав бухал само с едно око. Ноа си ги спомня, едно време бяха негови. Дядо му подари дракона, когато Ноа беше още бебе, защото баба каза, че не било уместно да се дават плюшени дракони на новородени, а дядо отвърна, че не искал да има уместен внук.

По площада вървят хора, но фигурите им са размазани. Щом момчето опитва да се съсредоточи върху чертите им, те се изплъзват от погледа му като слънчеви лъчи между щори. Един от тях спира и махва на дядо. Дядо отвърща на поздрав и опитва да изглежда уверено.

— Кой е това? — пита момчето.

— Това е... аз... не си спомням, Ноаноа. Беше отдавна... струва ми се... — Той млъква, поколебава се, търси нещо в джобовете си.

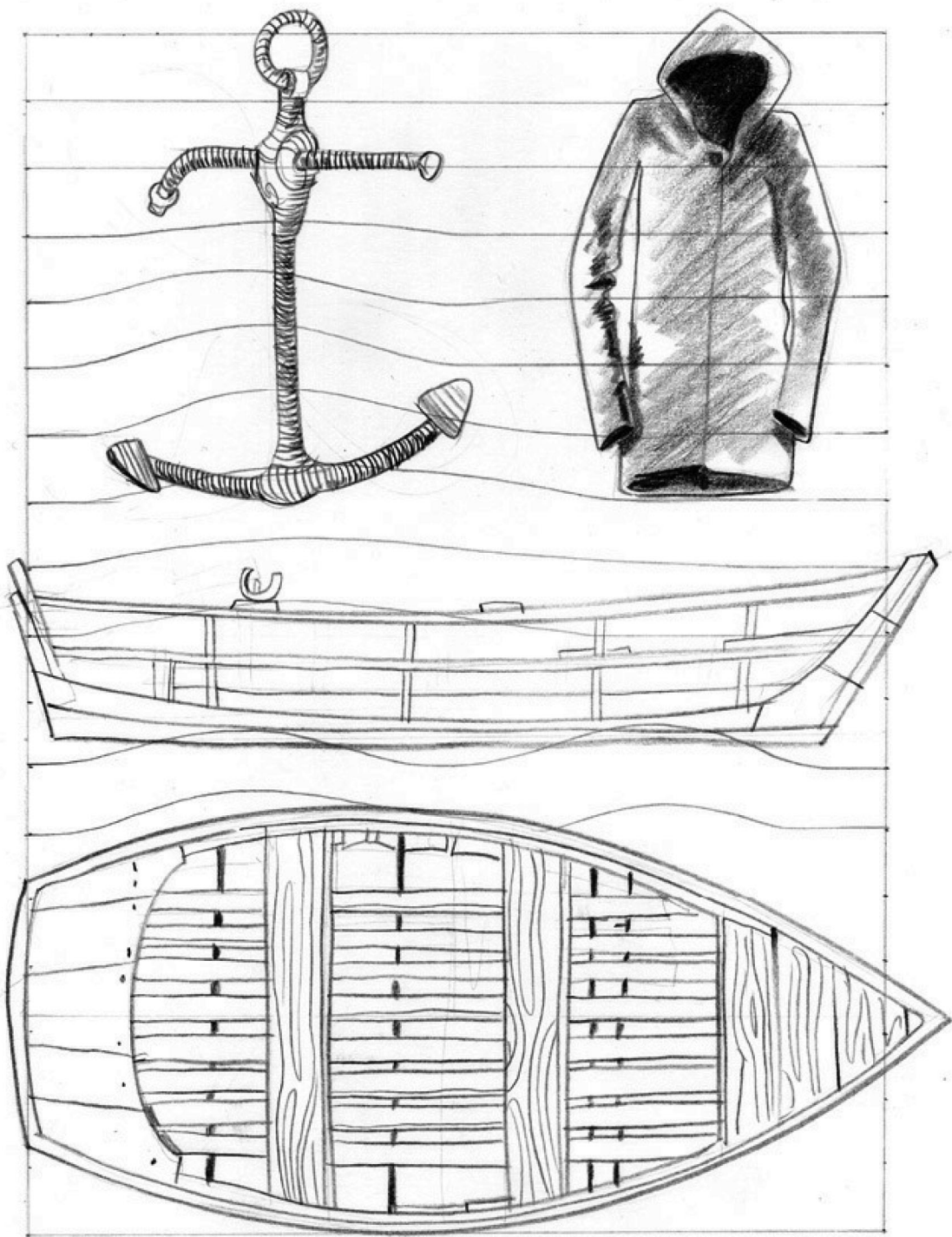
— Днес не ми даде карта и компас, нищо, на което да разчитам. Не знам как да открия пътя към вкъщи — прошепва Ноа.

— Боя се, че тези неща няма да са ни от полза тук, Ноаноа.

— Къде сме, дядо?

Дядо заплаква, тихо и без сълзи, така че внукът му да не разбере.

— Трудно е да се обясни, Ноаноа. Много, много трудно е да се обясни.

* * *

Момичето стои пред него и мирише на зюмбюли, все едно никога не е била другаде. Косата ѝ е остаряла, но вятърът в нея е нов, а той още си спомня какво е да се влюбиш. Това е един от последните му ясни спомени. Да се влюбиш в нея, беше като да не можеш да си намериш място в собственото си тяло. Затова той танцуваше.

— Имахме твърде малко време.

Тя поклаща глава.

— Имахме цяла вечност. Деца и внуци.

— Аз те имах само за миг — казва той.

Тя се засмива.

— Имаше ме цял живот. Моят живот.

— Не беше достатъчно.

Тя го целува по китката и обляга брадичка върху пръстите му.

— Не.

Вървят бавно по път, който му изглежда познат, но не знае накъде води. Ръката му е стиснала нейната и те отново са шестнайсетгодишни, пръстите им не треперят и сърцата не ги болят. Гръдният му кош му казва, че би могъл да тича до хоризонта, но само след едно вдишване дробовете вече не го слушат. Тя спира търпеливо и чака под тежестта на ръката му. Вече е стара, както в деня, преди да го напусне. Той прошепва на клепачите ѝ:

— Не знам как да обясня на Ноа.

— Аз знам — казва тя, а дъхът ѝ пее в шията му.

— Толкова е пораснал, иска ми се да можеше да го видиш.

— Мога да го видя, мога.

— Липсваш ми, любов моя.

— Още съм при теб, моя любим свадлив съпруг.

— Но само в спомените ми. Само тук.

— Няма значение. Това място винаги е било любимата ми част от теб.

— Измерих площада. Нощес отново се е смалил.

— Знам, знам.

После тя избърсва челото му с мека носна кърпа, а по плата се образуват малки червени кръгове.

— Кървиш. Трябва да внимаваш, когато се качваш в лодката — увещава го тя.

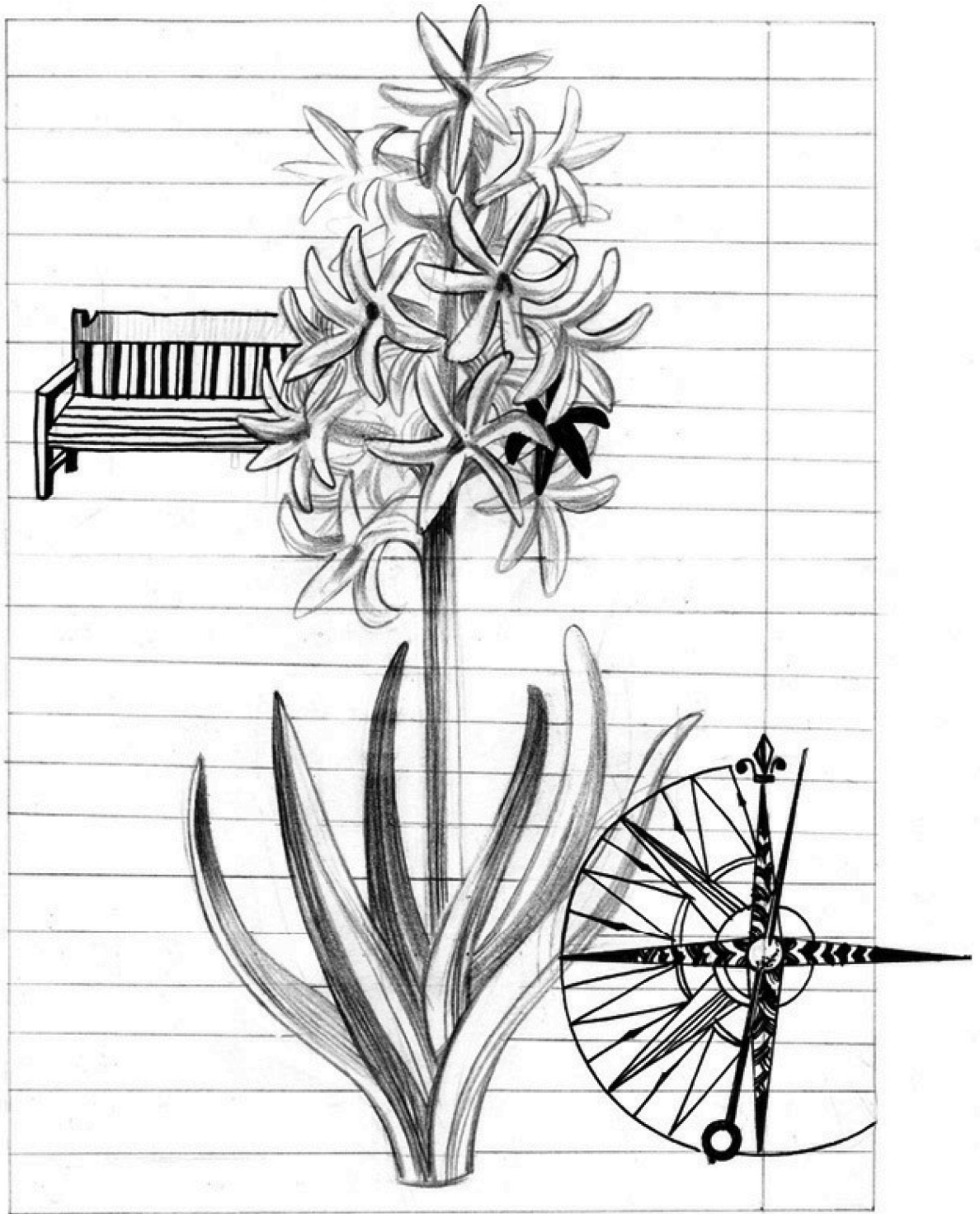
Той затваря очи.

— Какво да кажа на Ноа? Как да му обясня, че ще го напусна, преди да съм умрял?

Тя слага ръце на бузите му и го целува.

— Любимият ми свадлив съпруг. Ще го обясниш на внука ни така, както винаги му обясняваш всичко: все едно е по-умен от теб.

Той я прегръща. Знае, че скоро ще завали.

* * *

Ноа вижда дядо засрамен веднага след като е казал, че е твърде сложно за обяснение, защото той никога не му говори така. Всички други възрастни го правят. Таткото на Ноа го казва всеки ден, но дядо никога.

— Нямам предвид, че на теб ще ти е трудно да го разбереш, Ноаноа. Имам предвид, че на мен ми е трудно да го разбере — извинява се възрастният мъж.

— Кървиш! — възкликва момчето.

Дядо докосва чело с върховете на пръстите си. Самотна капка кръв балансира на ръба на дълбока бръчка в кожата, точно над едната му вежда; лежи там, скрита зад старостта на тялото, и се бори с гравитацията. Най-накрая пада върху ризата на дядо и веднага след това е последвана от още две капки, подобно на деца, които скачат в морето от кея — първо някое от тях трябва да се престаши, за да го последват и останалите.

— Да... да, вярно е, сигурно... съм паднал — разсъждава дядо, сякаш и тези мисли би трябвало да са само наум.

Но тук всички мисли се чуват. Момчето се ококорва.

— Чакай, ти... падна в лодката. Сега си спомням! Удари се, а аз викнах татко!

— Татко? — повтаря дядо.

— Да, не се безпокой, татко скоро ще дойде да ни вземе! — обещава Ноа, потупва дядо по предмишницата и разтрива успокоително мускулите му с вещина, каквато едно момче на неговата възраст не би трябвало да притежава.

Зениците на дядо блуждаят тревожно, затова момчето продължава уверено:

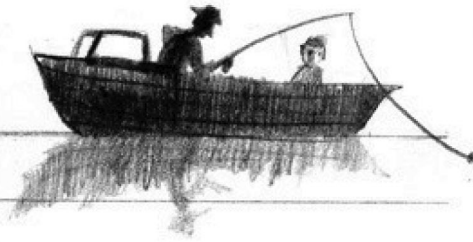
— Спомняш ли си какво ми казваше всеки път, когато ходехме до острова да ловим риба и спяхме на палатка? Няма нищо лошо в това да си малко изплашен, защото ако се напикаеш, това ще държи мечките настрана!

Дядо стисва здраво очи, сякаш очертанията на Ноа също са започнали да се размиват, но после старият мъж кима няколко пъти, а погледът му се избистря.

— Да! Да, така ти казах, Ноаноа, нали така казах? Когато ловихме риба. Ох, любимият ми Ноаноа, толкова си пораснал. Направо нечувано. Как върви в училище?

Сърцето на Ноа бие тревога и той опитва да успокои гласа си и да преглътне трептенията в гласните си струни.

— Добре. Най-добър в класа съм по математика. Ти само се успокой, дядо. Татко скоро ще дойде да ни вземе.

Дядо отпуска ръка върху рамото на момчето.

— Това е хубаво, Ноаноа, това е хубаво. Математиката винаги ти помага да се върнеш у дома.

Момчето вече е ужасено, но знае, че дядо не бива да забележи, затова виква:

— Три, запетая, едно, четири, едно!

— Пет, девет, две — отговаря дядо незабавно.

— Шест, пет, три — ломоти момчето.

— Пет, осем, девет — смее се дядо.

Това е една от любимите му игри — изреждането на знаците след десетичната запетая на числото Пи, математическата константа, която е ключът към изчисляването на площта на една окръжност. Дядо обича магията на числата, които отключват най-различни тайни и ни разкриват цялата вселена. Знае наизуст първите двеста цифри от числото Пи. Рекордът на момчето е половината от това. Дядо все казва, че с годините ще се срещнат по средата, когато мислите на момчето се разширят, а тези на дядо се стеснят.

— Седем — казва Ноа.

— Девет — прошепва дядо.

Момчето стиска грубата му длан. Тогава старият мъж вижда страха му и казва:

— Разказвал ли съм ти за онзи път, когато ходих на лекар, Ноаноа? Казах му: „Докторе, докторе, счупих си ръката на две места!“, а докторът отвърна: „Тогава те съветвам повече да не ходиш на тези места!“.

Момчето примигва, чертите му изглеждат все по-мъгляви.

— Казвал си ми, дядо, това е любимата ти шега.

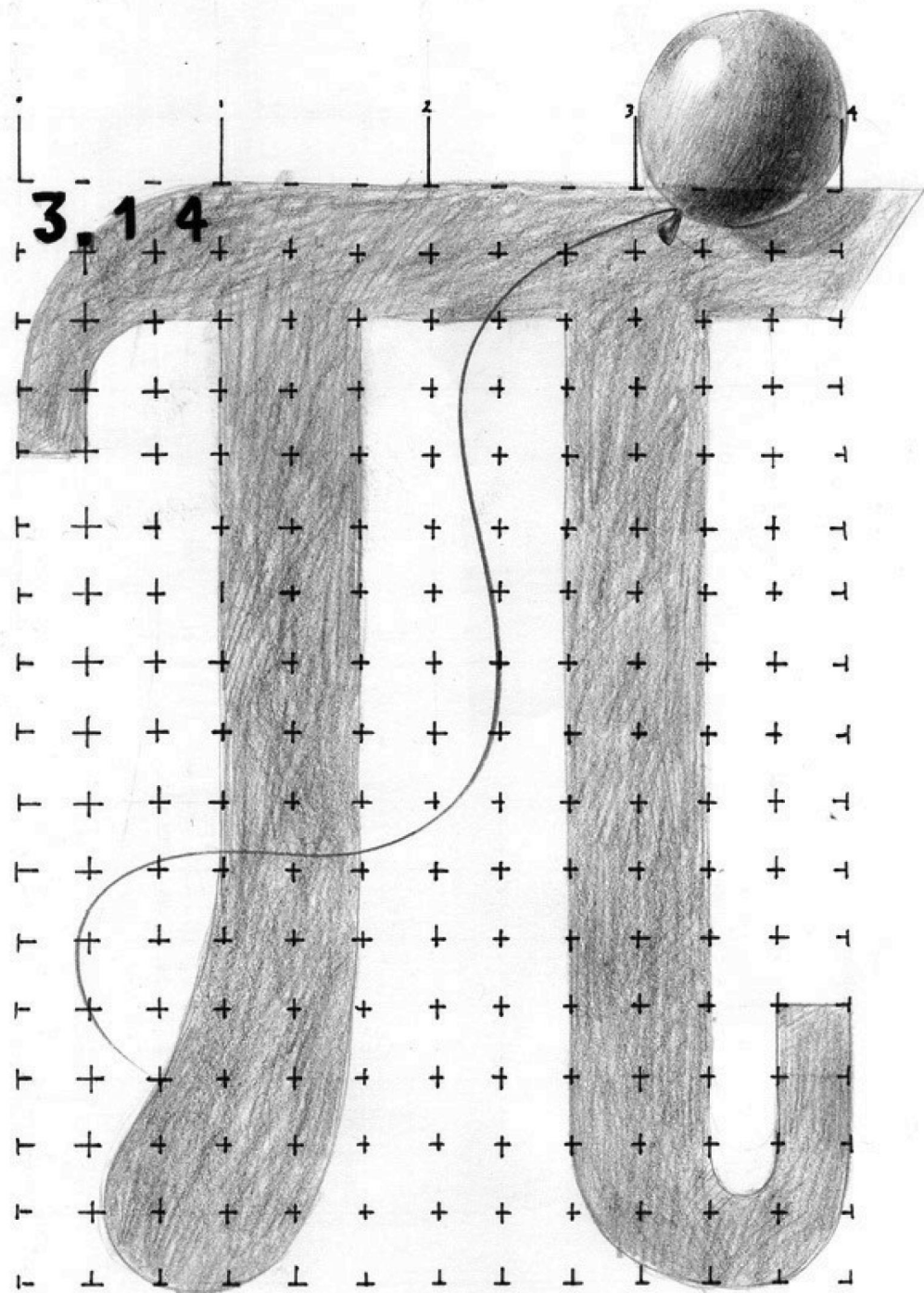
— О — прошепва дядо засрамено.

Площадът представлява перфектна окръжност. Вятърът шуми в клоните на дърветата, а листата трептят в стотици диалекти на зеленото. Дядо винаги е обичал това време от годината. Топъл полъх блуждае из ръцете на зюмбюлите, а малки капчици кръв засъхват по челото на стария мъж. Ноа вдига пръстите си към тях и пита:

— Къде сме, дядо? Защо старите ми плюшени животни са тук? Какво стана, когато падна в лодката?

Тогава сълзите на дядо се спускат от миглите му.

— Това тук е моят мозък, Ноаноа. И тази нощ пак се е смалил.

* * *

Тед и баща му стоят в един двор. Мирише на зюмбюли.

— Как върви в училище? — пита татко строго.

Винаги го пита това и Тед никога не може да отговори правилно.

Татко обича цифри, а момчето обича букви. Това са два различни езика.

— Есето ми получи най-високата оценка — казва момчето.

— А математиката? Как си с математиката? Думите как ще ти помогнат да се прибереш у дома, когато се изгубиш в гората? — изсумтява татко.

Момчето не отговаря. Не разбира цифрите, или пък цифрите не разбират него. С баща му никога не са били на едно мнение по отношение на математиката.

Татко, все още млад мъж, се навежда и започва да плеви лехата. Когато се изправя, навън вече е тъмно, макар той да може да се закълне, че е минал само миг.

— Три, запетая, едно, четири, едно — измърморва той, но вече не звучи като себе си.

— Татко? — казва синът му, а гласът му е различен, по-дълбок.

— Три, запетая, едно, четири, едно! Това е любимата ти игра! — виква татко.

— Не — отговаря синът спокойно.

— Това беше любимата... — опитва да каже татко, но не му стига въздухът.

— Татко, кървиш — казва момчето.

Баща му примигва няколко пъти насреща му, но после тръсва глава и се засмива пресилено:

— А, това е само драскотина! Разказвал ли съм ти за онзи път, когато отидох на лекар? Казах му: „Докторе, докторе, счупих си ръката...“

Той млъкна.

— Кървиш, татко — повтаря момчето търпеливо.

— Казах „счупих си ръката“. Или не, чакай, казах... не си спомням... това е любимата ми шега, Тед. Това е любимата ми шега. Стига си ме дърпал, мога да разкажа любимата си шега, по дяволите!

Момчето го хваща внимателно за ръцете, но те са толкова малки...

В сравнение с тях дланите на момчето са като лопати.

— Чии са тези ръце? — пита задъхано възрастният мъж.

— Мои са — отговаря Тед.

Татко поклаща глава, кръвта тече от челото му, а погледът му се изпълва с гняв.

— Къде е моето момче? Къде е малкото ми момче? Отговори ми!

— Седни за малко, татко — моли Тед.

Зениците на татко опитват да уловят здрача в короните на дърветата. Той иска да изкрещи, но не помни как, гърлото му е способно само да хрипти.

— Как върви в училище, Тед? Как си с математиката? Математиката винаги те отвежда у дома...

— Татко, трябва да седнеш, кървиш — моли го синът.

Пораснала му е брада. Чува се шумолене, щом татко докосва бузата на момчето.

— Какво стана? — прошепва той.

— Паднал си. Казах ти, че не бива да излизаш с лодката, татко. Опасно е, особено когато взимаш със себе си...

Татко ококорва очи и го прекъсва възбудено:

— Тед? Ти ли си? Променил си се! Как върви в училище?

Тед диша бавно и произнася ясно:

— Вече не ходя на училище, татко. Сега съм възрастен.

— Какво стана с есето ти?

— Татко, седни, моля те. Седни.

— Изглеждаш изплашен, Тед. Защо си изплашен?

— Няма страшно, татко. Просто... аз... не бива да излизаш с лодката. Казвал съм ти хиляди пъти...

Вече не се намират в двора, седят в стая с бели стени и без миризми. Татко слага ръка на брадясалата му буза.

— Не се бой, Тед. Помниш ли, когато те учих да ловиш риба? Бяхме на палатка на острова и ти спа в моя спален чувал, защото имаше кошмари и се напишка в твоя? Помниш ли какво ти казах тогава? Добре е, ако се напикаеш, защото това ще държи мечките настрана. Няма нищо лошо в това да си малко изплашен.

Татко се приземява върху меко легло, оправено от някого, който няма да спи там. Това не е неговата стая. Тед седи до него и старият мъж заравя нос в косата на сина си.

— Спомняш ли си, Тед? Палатката на острова?

— Не си бил на палатка с мен, татко. Ходихте с Ноа — прошепва синът.

Татко вдига глава и го зяпва.

— Кой е Ноа?

Тед го погалва нежно по бузата.

— Ноа, татко. Синът ми. Спа на палатка с него. Аз не обичам да ловя риба.

— Напротив! Аз те научих! Научих те... не те ли научих?

— Нямах време да ме научиш, татко. Вечно работеше. Но научи Ноа, научи го на всичко. Той обича математика, също като теб.

Татко прокарва пръсти по завивките, после започва да търси нещо в джобовете си, все по-трескаво. Щом вижда, че очите на момчето му са се насълзили, той отмества поглед към ъгъла на стаята и стиска юмруците си, за да ги накара да спрат да треперят. Кокалчетата му побеляват и татко измърморва ядосано:

— Ами училището, Тед? Кажи ми как върви в училище!

* * *

Едно момче и дядо му седят на пейка в мозъка на дядото.

— Много хубав мозък, дядо — казва Ноа окуражително, защото баба все казваше, че когато дядо се умълчи, човек трябва просто да му направи комплимент, за да му върне доброто настроение.

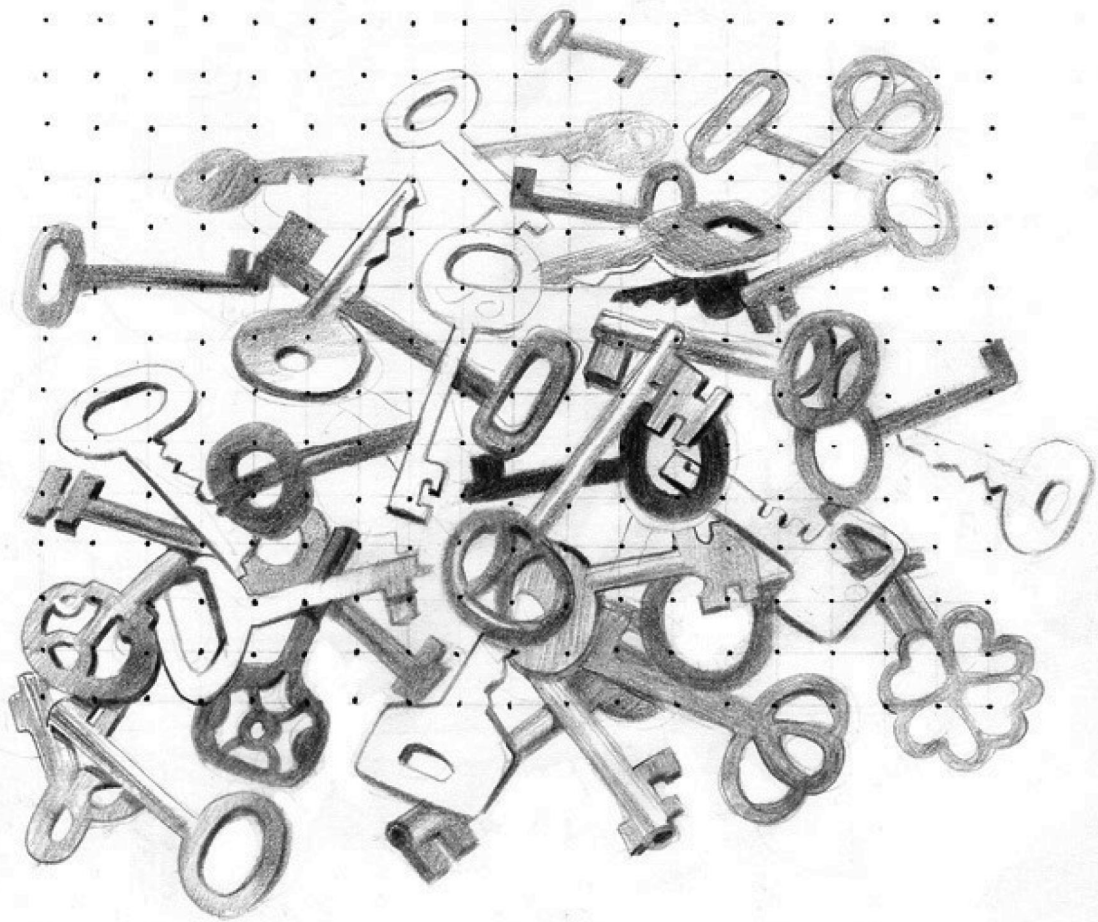
— Много мило, че го казваш — усмихва се дядо и избърсва очи с опакото на ръката си.

— Но е малко разхвърляно — ухилва се момчето.

— Когато баба ти умря, тук дълго време вали дъжд. След това така и не успях да подреда.

Ноа забелязва, че пръстта под пейката се е разкаляла, но парчетата стъкло и ключовете още са там. Отвъд площада се вижда езерото. По повърхността му има малки вълни, спомени от вече отминали лодки. Ноа почти може да види зелената палатка на острова; спомня си мъглата, която подобно на хладен чаршаф нежно прегръщаше дърветата на разсъмване, когато двамата с дядо се будеха. Когато го беше страх да заспи, дядо му вадеше една връвчица и

връзваше единия край около своята ръка, а другия — около ръката на Ноа, и му обещавахе, че ако сънува кошмари, трябва само да дръпне канапа и дядо веднага ще се събуди и ще го издърпа на сигурно. Както се издърпва лодка към пристан. И дядо спазваше обещанието си. Всеки път.

Ноа е провесил крака от ръба на пейката. Драконът е заспал до фонтана по средата на площада. От другата страна на брега има малка групичка високи сгради, заобиколени от останките на други къщи, които, изглежда, са се срутили съвсем скоро. Фасадите на последните останали сгради са покрити с мигащи неонов лампи, сякаш сложени там от някого, който или много е бързал, или е изпитвал наистина грандиозна нужда да се изака. Ноа осъзнава, че примигващите през мъглата светлини образуват букви. „Важно!“ пише на една от постройките. „Помни!“ пише на друга. Но на най-високата от всички, тази, която се намира най-близо до брега, пише „Ноа“.

— Какви са тези сгради, дядо?

— Архиви. Там се съхранява всичко. Всичко най-важно.

— Като какво?

— Всичко, което сме правили. Снимките, филмите и всичките ти ненужни подаръци.

Дядо се засмива, Ноа също. Те все си подаряват ненужни подаръци. На Коледа дядо даде на Ноа найлонова торбичка, пълна с въздух, а Ноа му даде един сандал. За рождения ден пък му подари парче шоколад, което беше изял. Това е любимият подарък на дядо.

— Голяма сграда.

— Беше голямо парче шоколад.

— Защо ме стискаш толкова силно за ръката, дядо?

— Извинявай, Ноаноа, извинявай.

Земята около фонтана е покрита с каменни плочи. Навсякъде по тях с бял тебешир са изписани сложни математически изчисления, но по площада вървят неясни забързани силуети и подметките им изтриват цифрите една след друга, докато накрая от тях остават само разпръснати чертички, дълбоко гравирани в камъните. Фосили на уравнения. Драконът киха насън и от ноздрите му хвъркват милион мънички хартийки с изписани на ръка съобщения. Стотина елфи от една книга с приказки, която баба често четеше на Ноа, танцуват около фонтана и опитват да ги уловят.

— Какво пише на бележките? — пита момчето.

— Това са всичките ми идеи — отговаря дядо.

— Ще отлетят.

— Така е от доста време.

Момчето кима, свива пръстите си около тези на дядо и стисва много, много силно.

— Мозъкът ти разболял ли се е?

— Кой ти го каза?

— Татко.

Дядо въздъхва през носа. Кима.

— Всъщност не е ясно. Знаем много малко за това как работят мозъците ни. Донякъде е като изгасването на звезда. Помниш ли какво ти казах за това?

— Ако една звезда изгасне, минава много време, преди да разберем. Толкова време, колкото отнема на последната светлина от звездата да стигне до земята.

Брадичката на дядо потръпва. Той често напомняше на Ноа, че вселената е на повече от тринайсет милиарда години, а баба винаги измърморваше: „И въпреки това ти така си се разбързал да ходиш да я наблюдаваш, че никога не ти остава време да сложиш чиниите в миялната“. Който бърза да живее, бърза да тъгува, прошепваше понякога тя на Ноа, но той разбра какво е имала предвид едва след като я погребяха. Дядо сключва ръце, за да ги накара да спрат да треперят.

— Когато изгасва един мозък, минава много време, преди тялото да разбере. Човешкият организъм има феноменална работна етика. Продължава да работи, докато не изчезне и последната светлинка. Нашите мозъци са най-необятното уравнение и когато човечеството успее да го реши, това ще е по-велик момент от стъпването на Луната. Вселената не крие по-голяма мистерия от самия човек. Спомняш ли си какво ти казах за неуспеха?

— Човек претърпява неуспех единствено ако не опита отново.

— Точно така, Ноаноа, точно така. Една велика идея никога не може да бъде закотвена за земята.

Ноа затваря очи, задържа сълзите в каналите им и ги принуждава да останат зад клепачите му. По площада започва да се сипе сняг по същия начин, по който плаче много малко дете. Първоначално като че едва се осмелява, но скоро след това изглежда сякаш никога няма да свърши. Тежки бели снежинки покриват всички идеи на дядо.

— Разкажи ми за училище, Ноаноа — моли възрастният мъж.

Винаги иска да знае всичко за училище, но не като другите възрастни, които искат да разберат дали Ноа се справя. Дядо иска да

знае дали училището се справя. А то почти никога не го прави.

— Учителката ни накара да напишем съчинение за това какви искаме да станем като големи — разказва Ноа.

— Ти какво написа?

— Написах, че първо искам да се съсредоточа върху това да бъда малък.

— Това е много добър отговор.

— Нали? Пък и предпочитам да стана стар, а не голям. Всички големи са ядосани, само децата и старите хора се смеят.

— Написа ли това в съчинението?

— Да.

— Какво каза учителката ти?

— Каза, че не съм разбрал задачата.

— А ти какво ѝ каза?

— Казах, че тя не е разбрала отговора.

— Обичам те — изрича дядо със затворени очи.

— Отново кървиш — проронва Ноа, слагайки ръка върху предмишницата му.

Дядо избърсва чело с износена носна кърпа. Търси нещо в джобовете си. После поглежда обувките на момчето, които се клатят на двайсетина сантиметра от асфалта, хвърляйки непокорни сенки под себе си.

— Когато краката ти стигнат до земята, вече ще съм в космоса, скъпи Ноаноа.

Момчето опитва да диша в такт с дядо. Това е друга от игрите им.

— Дошли сме тук, за да се научим да се сбогуваме, така ли, дядо? — пита той накрая.

Старият мъж се почесва по брадичката и дълго време мисли.

— Да, Ноаноа. Боя се, че е така.

— Мисля, че сбогуванията са трудни — признава момчето.

Дядо кимва и го докосва нежно по бузата, въпреки че върховете на пръстите му са груби като сух велур.

— Наследил си това от баба си.

Ноа си спомня. Вечер, когато татко идваше да го вземе от дома на баба и дядо, тя не му даваше дори да произнесе думите. „Не го казвай, Ноа, не смей да ми го казваш! Когато си тръгнеш, ставам стара. Всяка бръчка по лицето ми е сбогуване с теб“, оплакваше се тя. Ето защо той

й пееше, а това я размиваше. Баба го научи да чете и да пече кифли с шафран и да налива кафе, без да разлива, а когато ръцете ѝ започнаха да треперят, Ноа сам се научи да не ѝ налива догоре, така че тя да не разлива, понеже баба се срамуваше, когато разлее, а той не я оставяше да се срамува пред него. „Небето никога няма да бъде толкова голямо“, казваше тя, доближила устни до ухото му, когато му четеше приказки за елфи, малко преди той да заспи, „колкото е голяма обичта ми към теб“. Баба не беше перфектен човек, но си беше негова. Ноа ѝ пя последната вечер, преди тя да умре. Тялото ѝ спря да работи преди мозъка. С дядо е обратното.

— Не ме бива в сбогуванията — казва момчето.

Дядо се усмихва и устните му разкриват всичките му зъби.

— Ще имаме много възможности да се упражняваме. Ще задобрееш. Почти всички възрастни хора по света съжаляват за някое сбогуване и им се иска да можеха да се върнат назад във времето и да го кажат по-добре. Не е нужно нашето сбогуване да е такова, ще можеш да се упражняваш, докато стане перфектно. И когато стане перфектно, когато краката ти стигнат до земята, а аз съм в космоса, тогава няма да има от какво да се страхуваш.

Ноа хваща за ръката стария мъж, който го научи да лови риба и никога да не се страхува от големите мисли, да гледа нощното небе и да разбира, че то се състои от цифри. Математиката е благословила момчето в това отношение, защото то вече не се страхува от това, от което почти всички други хора се ужасяват: Безкрайността. Ноа обича космоса, защото той няма край. Не умира. Той е единственото нещо в живота му, което никога няма да го изостави.

Момчето клати крака и наблюдава лъскавия метал между цветята.

— Дядо, върху всички ключове има числа.

Дядо надниква над ръба на пейката и се вглежда спокойно в тях.

— Да, определено е така.

— Защо?

— Не си спомням.

Изведнъж прозвучава много изплашено. Тялото му е тежко, гласът му е тънък, а кожата му е платно, което е на път да бъде изоставено от вятъра.

— Защо ме стискаш толкова силно за ръката, дядо? — отново прошепва момчето.

— Защото всичко тук изчезва, Ноано. А теб искам да задържа по-дълго от всичко останало.

Момчето кима. И стисва ръката му по-здраво.

* * *

Държи я все по-силно, по-силно и по-силно за ръката, докато тя нежно откопчва пръстите му един по един и го целува по врата.

— Стискаш ме все едно съм въже.

— Не искам да те изгубя отново. Няма да го понеса.

Момичето върви небрежно до него.

— Тук съм. Винаги съм била тук. Разкажи ми още за Ноа, разкажи ми всичко.

Лицето му постепенно омеква, докато накрая той се усмихва и отговаря:

— Толкова е пораснал, скоро краката му ще стигнат до земята.

— Трябва да сложиш още камъни под котвата — кима тя.

Дробовете му го принуждават да спре и да се подпре на едно дърво. Имената им са издълбани в кората, но той не си спомня защо.

— Спомените ми изтичат встрани, любима. Както когато човек опитва да отдели олио от вода. Сякаш постоянно чета книга, на която ѝ липсва една страница, и тази страница винаги е най-важната.

— Знам, знам, че се страхуваш — отговаря тя и гали бузата му с устните си.

— Къде ще ни отведе този път?

— У дома — отвърща тя.

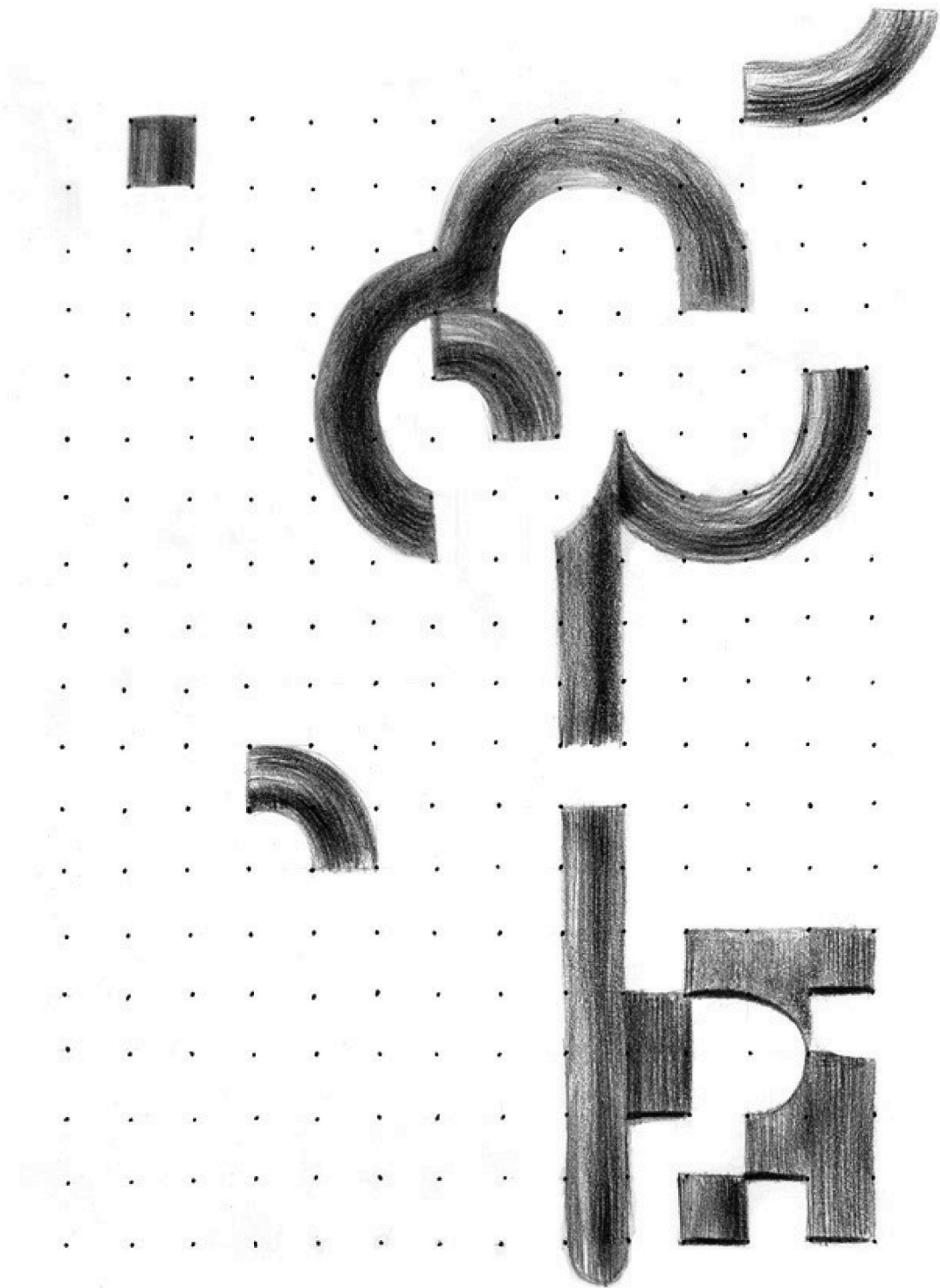
— Къде сме?

— На местата, където се срещаме. Ей там е дансингът, където ме настъпваше по пръстите, а там е кафенето, където затиснах ръката ти с вратата. Малкият ти пръст още е крив. Ти все казваше, че сигурно съм се омъжила за теб само защото съм изпитвала угризения на съвестта.

— Не ме интересуваше защо каза да. Важното беше, че остана с мен.

— Там е църквата, където стана мой. А онова е къщата, която стана наша.

Той затваря очи и оставя носа си да води.

— Зюмбюлите ти. Никога не са ухаели толкова силно.

Те си принадлежаха повече от половин век. До последния им ден заедно тя мразеше същите черти от характера му, които намрази още първия път, когато го видя под онова дърво. И продължаваше да обожава всички останали.

— Всеки път, когато ме погледнеше в очите, хлътвах все така силно, независимо дали бях на седемдесет или на шестнайсет години — усмихва се тя.

Пръстите му докосват кожата над ключицата ѝ.

— За мен ти никога не се превърна в ежедневие, любима. Остана си огън и електрически удари.

Зъбите ѝ погъделичкват ухото му, когато тя отговаря:

— Човек не би могъл да иска нещо повече.

Никой никога не се е карал с него така, както тя. Най-първата им караница беше за вселената. Той ѝ разказа как е била създадена, а тя отказа да го приеме. Той повиши глас, тя се ядоса, той не разбра защо, затова тя изкрещя: „Ядосана съм, защото според теб всичко е една случайност, но на тази планета живеят няколко милиарда души, а аз открих ТЕБ, и ако твърдиш, че със същия успех съм можела да попадна на когото и да е, то тогава не мога да понеса проклетата ти математика!“. Беше стиснала юмруци. Той я наблюдава в продължение на няколко минути. После каза, че я обича. Това беше първият път. Оттогава все се караха, но никога не спяха поотделно. През целия си професионален живот той изчисляваше вероятности, а тя беше най-невероятното нещо, с което се беше сблъсквал. Тя преобърна света му.

Когато се нанесоха в първата си къща, той прекара тъмните зимни месеци в работа по градината. Когато слънцето най-накрая се завърна, резултатът беше толкова красив, че съпругата му остана без дъх. Той работеше с упоритост, каквато само науката може да вдъхне на един зрял мъж. Искаше да ѝ докаже, че математиката може да бъде красива. Измерваше всички ъгли, под които падаха слънчевите лъчи, чертаеше диаграми на дърветата и сенките им, водеше статистика на ежедневната температура, оптимизираше подбора на растителност за градината.

— Искан да знаеш — каза ѝ той юни месец, когато тя стъпи боса в тревата и заплака.

— Да знам какво?

— Че уравненията са магия и всички формули са заклинания — отвърна той.

Сега стоят на един път и са стари. Думите ѝ докосват плата на ризата му.

— После всяка година тайно засаждаше кориандър, само от проклетия.

Той разперва ръце крайно невинно.

— Не знам за какво говориш. Знаеш, че забравям, стар човек съм, да не искаш да кажеш, че не обичаш кориандър?

— Винаги си знаел, че го ненавиждам!

— Сигурно е бил Ноа. На това хлапе не може да се има доверие — смее се той.

Тя се изправя на пръсти и вперва поглед в него, стиснала здраво ризата му с две ръце.

— Моят любим сприхав инат. Никога не си бил лесен характер, никога не си бил дипломатичен. Понякога може би дори е лесно да не те хареса човек. Но никой, абсолютно никой да не смее да ми разправя, че си труден за обичане.

До градината, която ухаеше на зюмбюли и понякога на кориандър, имаше старо поле. Там, точно от другата страна на плета, от много години стоеше една разнебитена рибарска лодка, която един съсед беше издърпал на сушата. Дядо все повтаряше, че не може да работи на спокойствие вкъщи, а баба отвръщаше, че вкъщи няма спокойствие, докато дядо работи там. Накрая една сутрин тя отиде в градината, заобиколи плета и започна да подрежда каютата на лодката като кабинет. Оттогава дядо работеше там, обграден от цифри, изчисления и уравнения. За него това беше единственото място на света, където всичко беше логично. Математиците имат нужда от такива места. Може би останалите хора също.

Една голяма котва стои облежната на лодката. Когато беше много малък, Тед понякога питаше татко си колко време ще мине, преди да стане по-висок от котвата. Впоследствие таткото бе опитвал да си спомни кога точно се случи това. Опитваше толкова усилено, че площадът в главата му се разлюляваше. Но си научи урока и вече беше друг човек, когато Ноа се роди. Като дядо не бе такъв, какъвто беше като баща. Това не е необичайно за математиците. Когато Ноа го попита същото, което някога го бе попитал Тед, дядо отговори: „Надявай се

никога да не се случи, защото само тези, които са по-ниски от котвата, могат да си играят в кабинета ми, когато си поискат“. Когато главата на Ноа се доближеше до върха на котвата, дядо слагаше камъни отдолу, така че никога да не изгуби привилегията внукът му да го безпокои.

— Ноа е станал толкова умен, любов моя.

— Винаги е бил умен, просто на теб ти отне малко време да се усетиш — изсумтява тя.

Гласът му се препъва в гърлото.

— Мозъкът ми се свива, всяка нощ площадът става по-малък.

Тя го гали по слепоочията.

— Помниш ли какво ми каза, когато бяхме млада двойка? Че спането било мъчение.

— Да. Защото не можем да споделяме сънищата си. Всяка сутрин първите няколко секунди, след като се събудех, бяха непоносими. Мигах сънено, докато установя къде се намирам. Докато установя, че ти си до мен.

Тя го целува.

— Знам, че сега всяка сутрин пътят към дома става все по-дълъг. Но те обичах, защото твоят ум, твоят свят, винаги беше по-голям от този на всички останали. И голяма част от него все още е жива.

— Липсваш ми невъобразимо много.

Тя се усмихва, а сълзите ѝ мокрят лицето му.

— Любимият ми инат. Знам, че никога не си вярвал в живота след смъртта. Но знай, че пламенно, пламенно, пламенно се надявам да грешиш.

Пътят зад гърба ѝ се размазва; хоризонтът носи дъжд. Той я прегръща толкова силно, колкото може. Въздиша дълбоко.

— Как само ще се караме тогава! Ако се видим на небето...

* * *

На една ограда има облеганото гребло. До него лежат три колчета за цветя, изцапани с влажна пръст. На земята има чанта, а от един от джобовете ѝ се подават очила. Забравен микроскоп стои върху табуретка, бяло палто виси от една кука, а отдолу се мяркат чифт

червени обувки. Дядо ѝ предложи тук, до фонтана, и наоколо все още е пълно с вещи, които принадлежат на баба.

Момчето докосва внимателно подутината на дядовото чело.

— Боли ли? — чуди се то.

— Не, нищо страшно — отговаря дядо.

— Имам предвид отвътре. Боли ли отвътре?

$$\frac{22}{4\pi} = 2 + 17 \cdot \frac{2}{2} \cdot \frac{1.2}{3} \cdot \left(\frac{2}{27}\right) +$$

$$\frac{15\sqrt{3}}{2\pi} = 4 + 37 \cdot \frac{2}{2} \cdot \frac{1.2}{3} \cdot \left(\frac{4}{125}\right) +$$

$$\frac{5\sqrt{5}}{2\pi\sqrt{3}} = 1 + 12 \cdot \frac{2}{2} \cdot \frac{1.5}{6^2} \cdot \left(\frac{4}{125}\right) +$$

$$\frac{85\sqrt{85}}{18\pi\sqrt{3}} = 8 + 412 \cdot \frac{1.5}{2} \cdot \frac{1.5}{6^2} \cdot \left(\frac{4}{85}\right)^3 +$$

$$\frac{4}{\pi} = \frac{3}{2} + \frac{23}{23} \cdot \frac{2}{2} \cdot \frac{1.3}{4} + \dots$$

$$\frac{4}{\pi} = \frac{3}{2} + \frac{23}{23} \cdot \frac{2}{2} \cdot \frac{1.3}{4} + \dots$$

$$\frac{4}{\pi} = \frac{3}{2} + \frac{23}{23} \cdot \frac{2}{2} \cdot \frac{1.3}{4} + \dots$$

$$\frac{4}{\pi} = \frac{3}{2} + \frac{23}{23} \cdot \frac{2}{2} \cdot \frac{1.3}{4} + \dots$$

$$\frac{4}{\pi} = \frac{3}{2} + \frac{23}{23} \cdot \frac{2}{2} \cdot \frac{1.3}{4} + \dots$$

$$\frac{4}{\pi} = \frac{3}{2} + \frac{23}{23} \cdot \frac{2}{2} \cdot \frac{1.3}{4} + \dots$$

$$\frac{4}{\pi} = \frac{3}{2} + \frac{23}{23} \cdot \frac{2}{2} \cdot \frac{1.3}{4} + \dots$$

$$\frac{2}{\pi\sqrt{3}} = \frac{2}{3} + \frac{2}{33} \cdot \frac{2}{2} \cdot \frac{1.3}{4^2} +$$

$$\frac{2}{11\sqrt{4}} = \frac{19}{99} + \frac{259}{993} \cdot \frac{2}{2} \cdot \frac{1.2}{4^2} +$$

$$- \frac{1}{2\pi\sqrt{2}} = \frac{203}{99^2} + \frac{27493}{996} \cdot \frac{2}{2} \cdot \frac{13}{4^2} +$$

— Все по-малко. Има и нещо положително в това да забравяш. Болезнените спомени също си отиват.

— Какво е чувството?

— Като непрестанно да търсиш нещо в джобовете си. Първо губиш дребни неща, после по-големи. Започва с ключове и се стига до хора.

— Страх ли те е?

— Малко. А теб?

— Малко — признава момчето.

Дядо се засмива.

— Това ще държи мечките настрана.

Ноа обляга буза върху ключицата на възрастния мъж.

— Когато забравиш някой човек, забравяш ли, че си го забравил?

— Не, понякога си спомням, че съм забравил. Това е най-лошата забрава. Като да те заключат отвън по време на буря. В такива случаи опитвам да си спомня по-усилено; толкова усилено, че целият площад започва да се тресе.

— Затова ли така се изморяваш?

— Да, понякога се чувствам сякаш съм заспал на дивана по светло, а после съм се събудил рязко и навън вече е станало тъмно. Тогави ми трябва известно време да се опомня. Прекарвам няколко секунди в космоса и трябва да примигна, да разтъркам очи и да оставя мозъка си да направи две-три допълнителни крачки, докато си спомня кой съм и къде съм. Докато се прибере у дома. Това е пътят, който става все по-дълъг всяка сутрин — пътят от космоса до дома. Плавам в голямо и безветрено море, Ноаноа.

— Зловещо — казва момчето.

— Да. Много, много, много зловещо. По някаква причина местата и посоките, изглежда, са първото, което изчезва. Първо забравяш къде отиваш, после къде си бил, а накрая къде си... или... дали не беше обратното... аз... лекарят ми каза нещо. Отидох при лекаря си и той ми каза нещо, или аз му казах нещо. Казах: „Докторе...“

Той се почуква по слепоочията, все по-силно. Площадът помръдва.

— Няма нищо — прошепва момчето.

— Извинявай, Ноаноа.

Момчето го гали по ръката, свива рамене.

— Спокойно. Ще ти дам балон, дядо. Ще можеш да го вземеш със себе си в космоса.

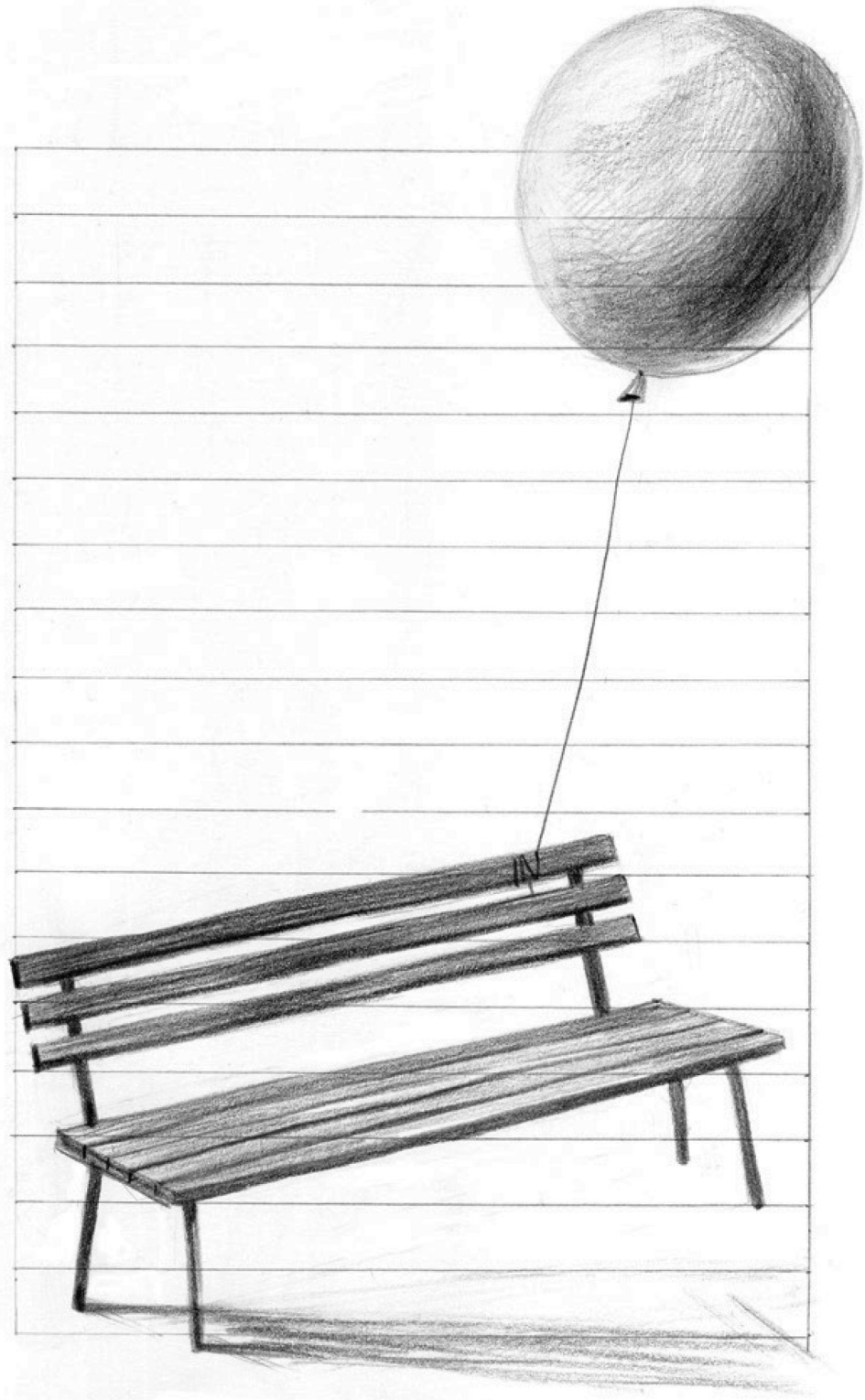
— Един балон няма да предотврати изчезването ми, Ноаноа — въздъхва дядо.

— Знам. Но ще го получиш на имения си ден. Като подарък.

— Звучи ми ненужно — усмихва се дядо.

Момчето кима.

— Ако го държиш в ръка, ще знаеш, че точно преди да полетиш в космоса, някой ти е дал балон. А това е най-ненужният подарък, който можеш да получиш, защото в космоса човек няма абсолютно НИКАКВА полза от балони. И това ще те разсмее.

Дядо затваря очи. Диша в косата на момчето.

— Това е най-хубавият подарък, който никога не съм получавал.

Езерото блести, те люлеят крака наляво-надясно, а вятърът развява крачолите им. Мирише на вода и слънце. Не всички хора знаят, че водата и слънчевата светлина имат мирис, но това е така, просто трябва да се отдалечиш достатъчно от всички други миризми, за да го усетиш. Трябва да легнеш неподвижно в някоя лодка, да се отпуснеш и да имаш толкова време, че да можеш да потънеш в мисли. Общото между моретата и мислите е, че и двете искат време. Дядо се навежда към Ноа и издиша, както правят хората, преди да заспят задълго. Един от тях расте и един се смалва, годините им позволяват да се срещнат по средата. Момчето сочи един път от другата страна на площада, блокиран с бариера и голяма предупредителна табела.

— Какво се е случило там, дядо?

Дядо примигва няколко пъти, облегал глава на ключицата на момчето.

— О... този път... мисля, че той е... той е затворен. Дъждът го отнесе, когато баба ти умря. Твърде е опасно да мислим за него, Ноаноа.

— Накъде е водил?

— Това беше пряк път. Прибирах се бързо, когато тръгнах по него сутрин. Просто се събуждах и вече си бях у дома — промърморва дядо и се почуква по челото.

Момчето смята да попита още нещо, но дядо успява да го спре:

— Разкажи ми още за училище, Ноаноа.

Ноа свива рамене.

— Смятаме твърде малко и пишем твърде много.

— Винаги е така. Училищата друго не знаят.

— И не ми харесват уроците по музика. Татко опитва да ме научи да свиря на китара, но аз не мога.

— Не се безпокой. Хората като нас притежават друг вид музика, Ноаноа.

— И постоянно трябва да пишем есета! Веднъж учителката искаше да напишем какъв според нас е смисълът на живота.

— Ти какво написа?

— „Компанията“.

Дядо затваря очи.

— Това е най-добрият отговор, който съм чувал.
— Учителката каза, че трябва да напиша нещо по-дълго.
— И ти какво направи?
— Написах: „Компанията. И сладоледът“.
Дядо дълго размишлява над това. Накрая пита:
— Кой вид сладолед?
Ноа се усмихва. Хубаво е да те разбират.

* * *

С момичето стоят на един път и отново са млади. Спомня си най-първия път, когато я видя. Скрил е тези спомени възможно най-далеч от дъжда. Бяха на шестнайсет и онази сутрин дори снегът беше щастлив. Снежинките падаха леки като сапунени мехури и се приземяваха по студените бузи на хората, все едно се опитваха да събудят някого, когото обичат. Тя стоеше пред него с месец януари в косите си, а той беше изгубен. Тя беше първото нещо в живота му, което не можеше да проумее, въпреки че от този ден нататък не спря да опитва.

— С теб винаги знаех кой съм. Ти беше прекият ми път.

— Въпреки че никога не съм имала чувство за ориентация — смее се тя. — Смъртта е несправедлива.

— Не, смъртта е бавен барабан. Отброява всеки удар. Не можем да преговаряме с нея за повече време.

— Красиво казано, любима.

— Откраднах го.

Смехът им отеква в гърдния кош на другия, после той казва:

— Липсват ми всичките дребни неща от ежедневието ни. Закуска на верандата. Плевели в лехите.

Вдишванията им се редуват, после тя отговаря:

— Липсва ми утрото, което тропаше с крака в края на езерото, все по-неудовлетворено и нетърпеливо, докато накрая слънцето вече не можеше да бъде удържано. То излизаше от кошарата си, искрейки през целия път над водата, стигаше до камъните при кея и стъпваше на сушата, докосваше градината ни с топлата си длан, наливаше внимателно светлина вкъщи и ни подканваше да изритаме одеялото и

да започнем деня. Липсваш ми тогава. Моят сънен любим. Липсваш ми там.

— Водихме необикновено обикновен живот.

— Обикновено необикновен живот.

Тя се смее. Стари очи, нови слънчеви лъчи. Той още си спомня какво е да се влюбиш. Дъждът още не е стигнал дотук.

Танцуват по прекия път, докато се стъмни.

* * *

Покрай тях минават хора. Размазан мъжки силует настъпва дракона по крака, драконът го смърря. Под едно дърво момче свири тъжна мелодия на китара. Дядо си тананика заедно с него. Млада жена върви боса по площада; спира, за да погали дракона. Внезапно вдига длани към червеното си палто и открива нещо в джобовете си; нещо, което явно е търсила отдавна. Поглежда нагоре, право към Ноа, засмива се и помахва. Сякаш ѝ е помогнал и сега тя иска да му каже, че може да спре да търси. Че го е открила. Че всичко е наред. За един-едничък миг лицето ѝ се вижда ясно. Има очите на баба. После момчето мигва и жената изчезва.

— Приличаше на... — прошепва Ноа.

— Знам — кимва дядо.

Ръцете му ровят неспокойно в собствените му джобове, после той ги вдига и разтърква слепоочията си. Опитва да отрони частица от миналото, сякаш е стафида, залепнала за вътрешността на пакетчето.

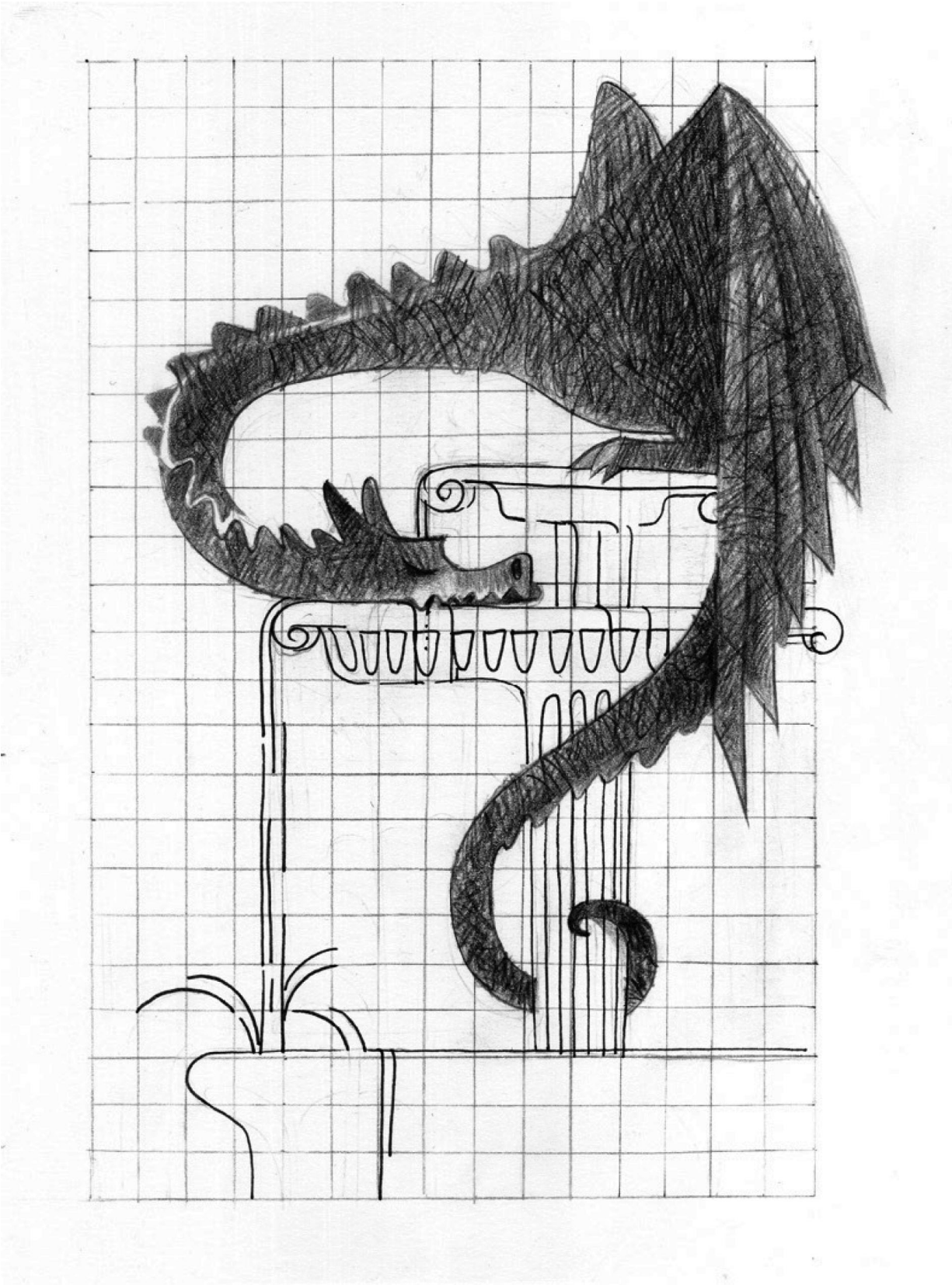
— Аз... тя... това е баба ти. Като млада. Ти не си я виждал на младини. Тя е... беше най-емоционалният човек, когото съм срещал. Когато се ядосаше, можеше да изпразни цял бар, пълен с възрастни мъже, а когато беше щастлива... човек не можеше да се предпази, Ноаноа. Баба ти беше природна сила. Всичко, което съм, произлиза от нея, тя беше моят Голям взрив.

— Как се влюби в нея? — пита момчето.

Дядо приземява една длан върху собственото си коляно и една върху коляното на момчето.

— Тя се изгуби в мозъка ми, струва ми се. Не можа да намери пътя обратно. Баба ти имаше ужасно чувство за ориентация. Можеше

да се загуби и на ескалатор.

После идва смехът му, пукащ и пращящ, все едно в корема му горят сухи дърва. Прегръща момчето с една ръка.

— Никога в живота си не съм се питал как се влюбих в нея, Ноаноа. Питам се обратното.

Момчето поглежда към ключовете по земята, към площада и фонтана, после вдига очи към космоса; ако протегне ръце, може да го докосне. Космосът е мек на пипане. Когато с дядо ходят за риба, могат с часове да лежат със затворени очи в лодката, без да си говорят. Докато още беше тук, баба винаги оставаше вкъщи и ако някой я питаше къде са мъжът и внукът ѝ, тя казваше „В космоса. Той им принадлежи“.

Баба умря една декемврийска сутрин. Цялата къща миришеше на зюмбюли, а момчето плака цял ден. През нощта с дядо легнаха в снега отвън и гледаха звездното небе. Пяха за баба, и двамата. Пяха за космоса. Оттогава го правят почти всяка вечер. Тя им принадлежи.

— Страхуваш ли се, че ще я забравиш? — пита момчето.

Дядо кима.

— Много.

— Може да забравиш само погребението ѝ — предлага Ноа.

Той самият лесно може да си представи как забравя погребения. Всички погребения. Но дядо тръсва глава.

— Ако забравя погребението, ще забравя защо не бива да я забравям.

— Звучи объркано.

— Понякога животът е такъв.

— Баба вярваше в Бог, а ти не. Ще те пуснат ли на небето, ако умреш?

— Само ако греша.

Момчето прехапва устни и обещава:

— Когато забравиш, ще ти разказвам за нея, дядо. Всяка сутрин първото нещо, което ще правя, ще е да ти разкажа за нея.

Дядо стисва ръката му.

— Разказвай ми, че танцувахме, Ноаноа. Разказвай ми, че чувството да се влюбиш е като да не можеш да си намериш място в собственото си тяло.

— Обещавам.

— И ми казвай, че баба ти мразеше кориандър. И как казвах на сервитьорите в ресторантите, че тя има смъртоносна алергия, а когато

те ме попитаха наистина ли може да се умре от кориандър, аз казвах: „Повярвай ми, алергията ѝ е смъртоносна, ако ѝ сервираш кориандър, може да умреш!“. Баба ти казваше, че изобщо не го намира за смешно, но се смееше, когато си мислеше, че не я гледам.

— Тя казваше, че кориандърът не е подправка, а наказание — смее се Ноа.

Дядо кима, примигва към върховете на дърветата и вдишва дълбоко листата. После допира чело до това на момчето и моли:

— Ноаноа, обещавай ми едно последно нещо: когато сбогуването ти стане перфектно, трябва да ме оставиш и да не се обръщаш назад. Живей си живота. Ужасно е да ти липсва някой, който още е тук.

Момчето мисли дълго, дълго, дълго. После казва:

— Хубавото на това мозъкът ти да е болен е, че ще бъдеш страшно добър в пазенето на тайни. Това е полезно качество за един дядо.

Дядо кима.

— Вярно е, вярно е... какво каза току-що?

Двамата се засмиват.

— И не мисля, че трябва да се боиш от това, че ще ме забравиш — заключава момчето след известен размисъл.

— Не трябва ли?

Устните на момчето се разтеглят до ушите му.

— Не. Защото ако ме забравиш, ще имаш възможност да ме опознаеш наново. А това ще ти хареса, понеже всъщност съм доста готин за опознаване.

Дядо така се засмива, че площадът се разлюлява. Не се сеца за по-голяма благословия.

* * *

Седят в тревата, той и тя.

— Тед ми е много ядосан, любима.

— Не е ядосан на теб, ядосан е на вселената. Ядосан е, че врагът ти е нещо, с което не може да се бори.

— Вселената е твърде голяма, за да ѝ се ядосваш. Това значи да си ядосан вечно. Ще ми се той...

— Да приличаше повече на теб?

— По-малко. Да приличаше по-малко на мен. Да беше по-малко ядосан.

— Такъв е. Просто е по-тъжен. Помниш ли, когато беше малък и те попита защо хората ходят в космоса?

— Да. Казах му, че хората са родени за приключения, че трябва да изследваме и откриваме, че такава е природата ни.

— Но видя, че той се изплаши, затова добави: „Тед, не ходим в космоса, защото ни е страх от извънземни. Ходим в космоса, защото се страхуваме, че сме сами. Би било ужасно да сме сами в толкова голяма вселена“.

— Така ли? Умно съм го казал.

— Сигурно си го откраднал от някого.

— Сигурно.

— Може би сега Тед казва същото на Ноа.

— Ноа никога не се е боял от космоса.

— Защото Ноа е като мен, вярва в Бог.

Старият мъж ляга по гръб в тревата и се усмихва на дърветата. Тя се изправя и заобикаля плета, после прокарва нежно ръка по стените на лодката.

— Не забравяй да сложиш още камъни под котвата, Ноа расте бързо — напомня му тя.

На вечерната светлина каютата, в която той бе работил толкова много години, изглежда тясна. Въпреки че можеше да побере дори най-големите му мисли. Преплетените лампички още са там. Дядо ги бе окачил в двора, за да може Ноа винаги да стигне до лодката, ако се събуди след кошмар и иска да открие дядо си. Зелените, жълтите и лилавите лампички образуват хаотичен безпорядък, сякаш на дядо му се е акало, докато ги е слагал. Искаше на Ноа да му става смешно, щом ги погледне, защото човек не се страхува да прекосява тъмни градини, когато се смее.

Тя ляга до него и въздиша. Кожата ѝ докосва неговата.

— Тук изградихме живота си. Всичко. Ето на тази улица научи Тед да кара колело.

Устните му се скриват между зъбите и той признава:

— Тед сам се научи да кара колело. Както сам се научи да свири, когато му повтарях да спре да си играе с китарата и да си напише

домашните.

— Ти беше зает човек — прошепва тя със съжаление във всяка дума, понеже знае, че носи същата вина.

— А сега Тед е зает човек — казва той.

— Но вселената ни даде Ноа. Той е мостът между нас. Ето защо имаме възможността да глезим внуците си. По този начин молим децата си за прошка.

— А как да направим така, че децата да не ни намразят заради това?

— Не можем. Това не е наша работа.

Вдишванията му се надпреварват от гърлото към дробовете.

— Хората винаги се чудеха как ме понасяш, любима. Понякога и аз се чудя.

Липсва му кикотенето ѝ, което сякаш се засилваше нагоре към устата ѝ чак от петите.

— Преди теб не бях срещала момче, което може да танцува. Реших, че е най-добре да се възползвам от възможността, кой знае колко рядко се срещат такива кандидати.

— Съжалявам за онова с кориандъра.

— Изобщо не съжаляваш.

— Да, ни най-малко, права си.

Пуска внимателно ръката му в мрака, но гласът ѝ все още си почива в ухото му.

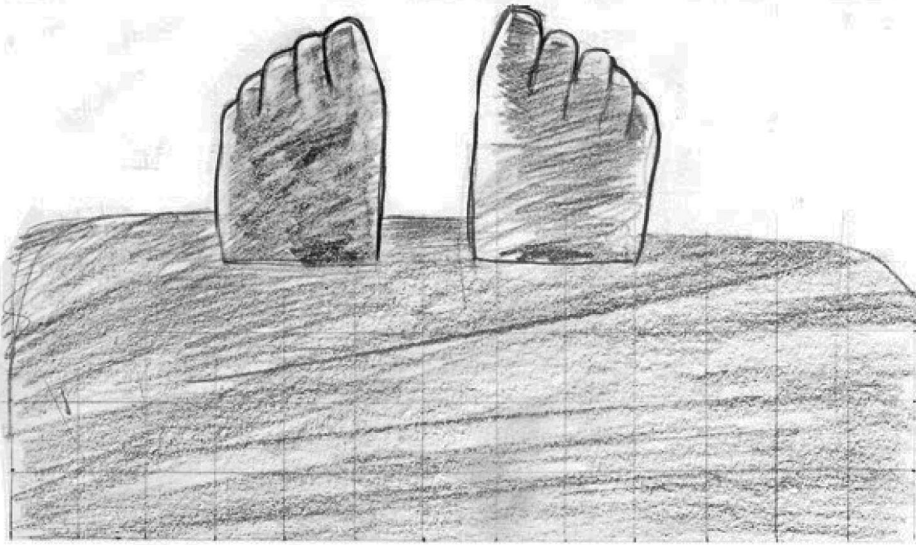
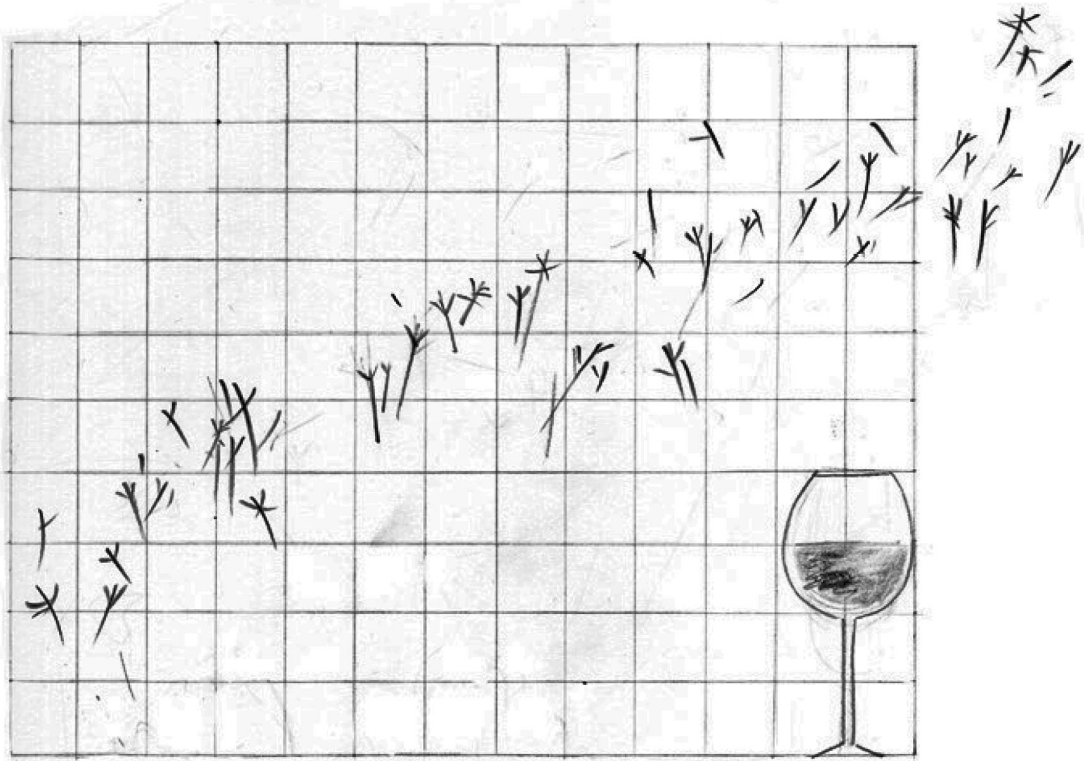
— Не забравяй да сложиш камъни под котвата. И питай Тед за китарата.

— Твърде късно е.

Тя се засмива в мозъка му. Навсякъде в него.

— Любимият ми твърдоглавец. Никога не е твърде късно да попиташ сина си за нещо, което обича.

Дъждът идва и последното, което ѝ казва, е, че той също се надява да греши. Пламенно, пламенно, пламенно. Надява се, че ще се карат на небето.

* * *

Едно момче и баща му вървят по коридор; таткото нежно държи момчето за ръка.

— О'кей е да те е страх, Ноа, няма от какво да се срамуваш — повтаря той.

— Знам, татко, няма страшно — казва Ноа и вдига панталоните си, които се смъкват надолу.

— Малко са големи, нямаха по-малък размер, ще ги стесня, като се приберем — обещава татко.

— Дядо боли ли го? — иска да знае Ноа.

— Не, не се безпокой, просто си е наранил челото, когато е паднал в лодката. Изглежда по-зле, отколкото е. Не го боли, Ноа.

— Имам предвид отвътре. Боли ли го отвътре?

Татко вдишва през носа със затворени очи, стъпките му стават по-бавни.

— Трудно е да се обясни, Ноа.

Ноа кима и стисва ръката му по-здраво.

— Не се бой, татко. Това ще държи мечките настрана.

— Кое?

— Това, че се напишках в линейката. Ще държи мечките настрана. В онази линейка няма да се появи мечка с години!

Смехът на татко е гръмотевичен. Ноа го обича. Големите ръце държат грижовно малките.

— Просто трябва да сме внимателни, Ноа, нали разбираш? С дядо ти. Мозъкът му... знаеш, понякога ще работи по-бавно, отколкото сме свикнали. По-бавно, отколкото дядо е свикнал.

— Да. Всяка сутрин пътят към дома става все по-дълъг.

Татко кляка до него и го прегръща.

— Любимото ми умно момче. Небето никога няма да бъде толкова голямо, колкото е голяма обичта ми към теб.

— Какво можем да направим, за да помогнем на дядо?

Сълзите на татко измокрят пуловера на Ноа.

— Можем да вървим с него по пътя. Можем да му правим компания. Слизат с асансьора до паркинга на болницата, вървят ръка за ръка до колата. Вземат зелената палатка.

* * *

Тед и баща му отново се карат. Тед го моли да седне, а татко крясва в отговор:

— Днес нямам време да те уча да караш колело, Тед! Вече ти казах! Имам работа!

— Няма нищо, татко. Знам.

— По дяволите, искам си цигарите! Каж ми къде си ми скрил цигарите! — реве татко.

— Ти от дълги години не пушиш — казва Тед.

— Ти пък откъде знаеш, по дяволите?

— Знам, защото си отказал цигарите, когато съм се родил, татко.

Взират се един в друг и дишат. Дишат и дишат, и дишат. Да си ядосан на вселената, означава да си ядосан вечно.

— Аз... това... — смотолевя дядо.

Тед слага големите си ръце на тънките му рамена, дядо докосва брадата му.

— Станал си толкова голям, Тедтед.

— Татко, чуй ме, Ноа е тук. Ще остане при теб. Аз отивам да взема още няколко неща от колата.

Дядо кима и допира челото си до това на Тед.

— Скоро трябва да се прибираме, момчето ми, майка ти ни чака. Сигурно се тревожи.

Тед прехапва долната си устна.

— Да, татко. Скоро. Много, много скоро.

— Колко си висок, Тедтед?

— Един и осемдесет и седем, татко.

— Трябва да сложим още камъни под котвата, когато се приберем.

Тед почти е стигнал до вратата, когато дядо го пита дали си носи китарата.

* * *

В края на един живот има болница, където някой е опънал зелена палатка наред стаята. Вътре в нея се събужда човек. Задъхан и

изплашен е, не знае къде се намира. До него седи млад мъж, който прошепва:

— Не се страхувай.

Човекът сяда в спалния чувал, прегръща разтрепераните си колене, плаче.

— Не се страхувай — повтаря младият мъж.

В палатката се рее балон, връвчицата стига до пръстите на човека.

— Не знам кой си — прошепва той.

Младият мъж го погалва по предмишницата.

— Казвам се Ноа. Ти си моят дядо. Научи ме да карам колело на улицата пред дома си и обичаше баба ми толкова много, че не можеше да си намериш място в собственото си тяло. Тя мразеше кориандър, но теб те понасяше. Заклел си се, че никога няма да откажеш цигарите, но си ги спрял, когато си станал татко. Бил си в космоса, защото си роден за приключения, а веднъж си отишъл при лекаря си и си му казал: „Докторе, докторе! Счупих си ръката на две места!“, а докторът те посъветвал повече да не ходиш на тези места.

Дядо се усмихва, без да помръдне устни. Ноа слага връвчицата на балона в ръката му, държейки другия край.

— Това е палатката, в която спяхме на острова, дядо, помниш ли? Ако вържеш връвчицата около китката си, можеш да държиш балона, докато спиш, а когато се изплашиш, трябва просто да дръпнеш и аз ще те прибера. Всеки път.

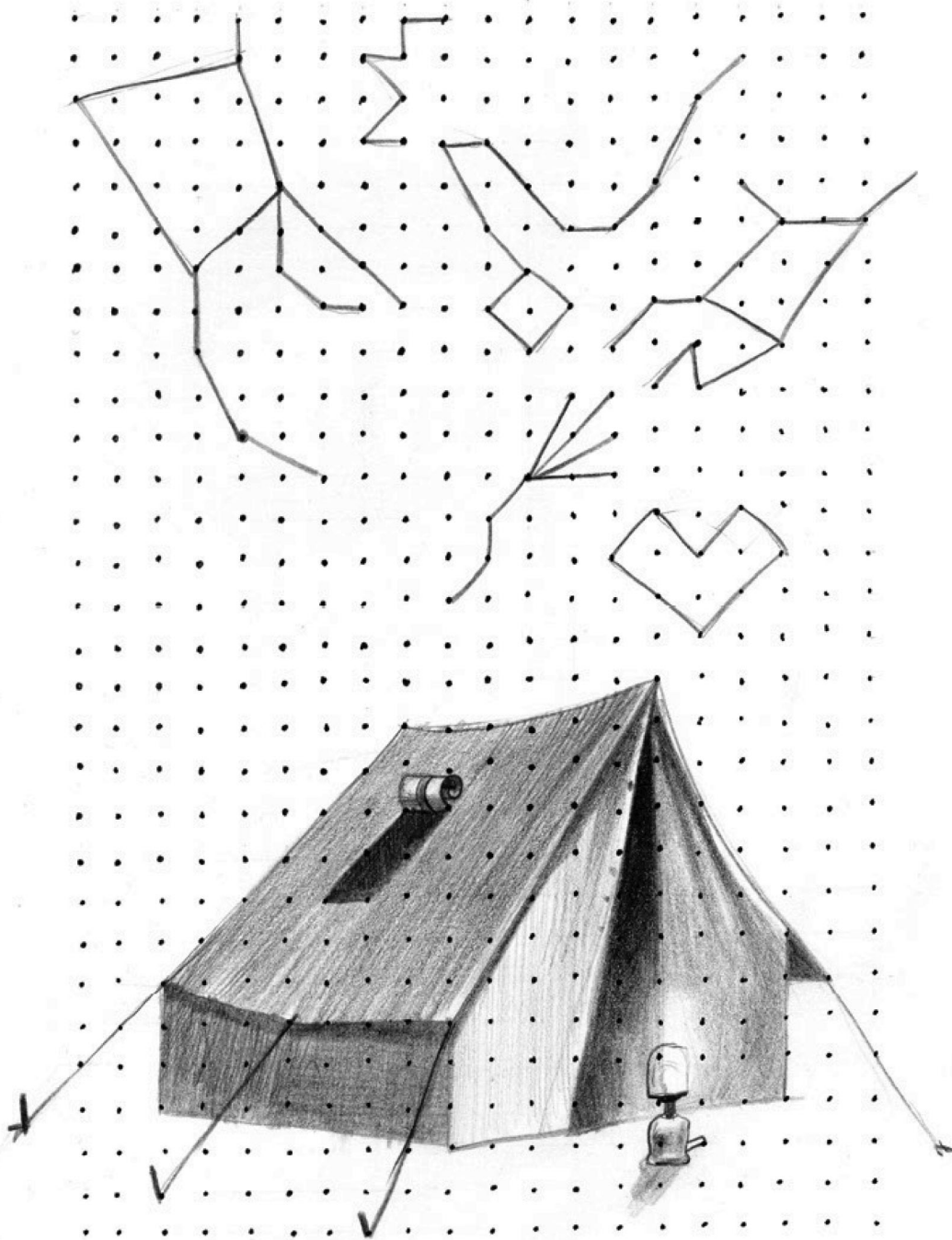
Дядо кима бавно и го погалва учудено по бузата.

— Изглеждаш различно, Ноаноа. Как върви в училище? Учителите по-добри ли са вече?

— Да, дядо, учителите са по-добри. Аз съм един от тях. Сега учителите са върхът.

— Това е хубаво, Ноаноа, това е хубаво. Един голям ум никога не може да бъде закотвен за земята — прошепва дядо и затваря очи.

Отвън космосът пее, Тед свири на китара, а дядо тананика. Вселената е твърде голяма, за да ѝ се ядосваш, но животът е достатъчно дълъг, за да имаш компания. Ноа гали косата на дъщеря си; момичето се обръща към него в спалния си чувал, без да се събуди. Тя не обича математика, обича думи и музикални инструменти, като дядо си. Краката ѝ скоро ще стигнат до земята. Те спят един до друг, в палатката мирише на зюмбюли и няма от какво да се страхуват.

Издание:

Автор: Фредрик Бакман

Заглавие: Всяка сутрин пътят към дома става все по-дълъг

Преводач: Любомир Гиздов

Година на превод: 2016

Език, от който е преведено: шведски

Издание: първо

Издател: Сиела Норма АД

Град на издателя: София

Година на издаване: 2017

Тип: новела

Националност: шведска

Печатница: Алианс Принт

Излязла от печат: 01.2017

Отговорен редактор: Христо Блажев

Редактор: Ива Колева

Художник: Дамян Дамянов

Художник на илюстрациите: Дамян Дамянов

Коректор: Ива Колева

ISBN: 978-954-28-2227-1

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/2062>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.